

Protokoll fört vid enskild föredragning

Social- och miljöavdelningen
Socialvårdsbyrån, S2

Beslutande
Minister

Annette Holmberg-Jansson

Föredragande
Specialsakkunnig

Cindi Portin

Justerat
Omedelbart

Nr 83

Lagstiftningspromemoria om ändring av
landskapslag (2015:117) om skyddshem.

ÅLR 2021/10086

116 S2 Utdrag

Landskapsregeringen beslöt överföra lagstiftningspromemoria, **bilaga 1 S221E37**, till lagberedningen för lagstiftningsåtgärder.

Nr 84

Avtal om ersättning för skyddshemstjänster.

ÅLR 2021/10087

117 S2

Ålands landskapsregering ska enligt landskapslag (2015:117) om skyddshem sörja för tillgången till skyddshemstjänster så att det för invånarna i hela landskapet erbjuds och finns tillgång till tillräckligt med tjänster i förhållande till behovet.

Enligt landskapslag om skyddshem ingår landskapsregeringen avtal om produktion av skyddshemstjänster med sådana producenter som bäst uppfyller de förutsättningar som föreskrivs i 8 § och i landskapsförordning (2015:118) om skyddshemspersonal som har utfärdats med stöd av 8 § 4 mom.

Tallbackens skyddshem är det enda skyddshemmet på Åland och handhas av Kommunernas socialtjänst k.f.

Beslut

Landskapsregeringen beslutar att ersätta kommunernas socialtjänst k.f. för produktion av skyddshemstjänster för tiden 1.1.2022 - 31.12.2022. Ersättning för produktion av skyddshemstjänster utbetalas i enlighet med det bifogade avtalet enligt **bilaga 2 S221E37**, som kommer att skrivas under av båda parter.

Kostnaderna påförs budgetmoment 41010.

Lagpromemoria: Ändringar i landskapslag (2015:117) om skyddshem

Dnr: 2021/10086

Datum: 30.11.2021

PB 1060, AX-22111 Mariehamn

registrator@regeringen.ax

+358 18 25 000

www.regeringen.ax

Innehållsförteckning

1. Förslag	2
2. Bakgrund och nuläge på Åland	2
2.1 Landskapslag och avtal	2
2.2 Tiden före landskapslagen och andra lagbestämmelser	3
2.3 Skyddshemsverksamheten och ansvarsfördelning	4
3. Situationen i Finland	5
4. Skyddade boenden i Sverige, Norge och Danmark	6
5. Internationella avtal	7
6. Målsättning och föreslagen ändring	7
7. Konsekvenser	9
7.1 Konsekvenser för ekonomin	9
7.2 Konsekvenser för myndigheterna	10
7.3 Konsekvenser för individen	10
7.4 Konsekvenser för barn	10
7.5 Konsekvenser för jämställdhet	11
8. Ikraftträdande	11
Källor:	12

1. Förslag

Enligt lagförslaget (LF 21/2018–2019) till ny socialvårdslag var landskapsregeringens avsikt att föreslå en ändring av landskapslagen (2015:117) om skyddshem så att kostnadsansvaret för skyddshemsverksamheten överförs på den kommunala socialvården från den tidpunkt då KST-myndigheten inleder sin verksamhet. Den politiska viljan har ändrat sedan dess och nu föreslås att finansieringsansvaret ska kvarstå hos landskapsregeringen och tryggas via lagstiftningen. Det föreslås också att sörjandet för tillgången av skyddshemstjänster överförs till KST. Kvalitén på innehållet i skyddshemstjänsterna garanteras fortfarande via lagstiftningen.

2. Bakgrund och nuläge på Åland

2.1 Landskapslag och avtal

Landskapslag (2015:117) om skyddshem trädde i kraft den 1 januari 2016. I 7 § i lagen specificeras de uppgifter som sköts av landskapsregeringen. Landskapsregeringen ska sörja för tillgången till skyddshemstjänster så att det för invånarna i hela landskapet erbjuds och finns tillgång till tillräckligt med tjänster i förhållande till behovet. Landskapsregeringen ska enligt bestämmelsen ingå avtal om produktion av skyddshemstjänster samt ansvara för styrning och samordning av skyddshemsverksamheten.

Avtal ska, enligt landskapslagen om skyddshem, ingås med de producenter som bäst uppfyller förutsättningarna i 8 § och i landskapsförordningen (2015:118) om skyddshemspersonal. Avtalet skrivs enligt 9 § för högst fem år i sänder och ska innehålla en bestämmelse enligt vilken den ersättning som betalas årligen är beroende av det anslag som reserverats för detta ändamål i landskapsbudgeten. Utifrån anslaget i landskapsbudgeten fattas sedan årligen beslut om den summa som tilldelas skyddshemsproducenten. Enligt 10 § ska landskapsregeringen årligen avtala om ersättningsbeloppet inom ramen för det anslag som anvisats i landskapsbudgeten. I syfte att skapa ett täckande system av skyddshemstjänster delar landskapsregeringen i enlighet med 3 mom. ut den avtalade ersättningen i förskott till producenter som har ingått avtal om produktion av skyddshemstjänster. Som grunder för tilldelningen av ersättning beaktas invånarantalet i producentens verksamhetsområde och kostnaderna för skyddshemstjänsterna före finansåret samt producentens uppgifter för den pågående räkenskapsperioden och nästa års budgetförslag.

På Åland finns det en producent av skyddshemstjänster, Tallbacken, som 1.1.2021 överfördes från Mariehamns stad till Kommunernas socialtjänst k.f, KST. Landskapsregeringen har haft ett avtal med Mariehamns stad som varit gällande först 1.1.2016-31.12.2016 och sedan fortsatt från 1.1.2017 till 31.12.2020. Avsikten var att kostnadsansvaret för skyddshemsverksamheten skulle överföras på den kommunala socialvården från den tidpunkt då KST-myndigheten inledde sin verksamhet 1.1.2021. Men för att underlätta kommunernas svåra situation som uppstått pga. Corona pandemin, beslöt landskapsregeringen i tredje tilläggsbudget för år 2020 att kostnadsansvaret för skyddshemsverksamheten överförs på den kommunala socialvården 1.1.2022 i stället för det föreslagna 1.1.2021. Detta innebar att landskapsregeringen behövde förlänga avtalet om produktion av skyddshemstjänster med ett år. Landskapsregeringen har ett avtal för produktionen av skyddshemstjänster med KST som gäller för tiden 1.1.2021-31.12.2021. Eftersom avtalet i praktiken blev förlängt, trots att producenten ändrade från Mariehamns stad till KST, ingicks ett likadant avtal med KST, som

det tidigare avtalet med Mariehamns stad. Nuvarande förslag är att lagändringarna ska träda i kraft 1.1.2023, vilket innebär att landskapsregeringen ingår ett likadant avtal med KST för året 2022 för att finansiera produktionen av skyddshemstjänster.

Landskapsregeringen ersätter enligt avtalet 3/7 av kostnaden för grundbemanningen för hela Tallbackens verksamhet, vilket motsvarar 3 familjeplatser för skyddshemsverksamhet av totalt 7 platser på Tallbacken. Avtalsförfarandet har under åren upplevts vara administrativt krävande för båda parterna och det har inte fungerat felfritt. Tallbacken är inte bara ett skyddshem utan det är även både ett barn- och ungdomshem samt ett familjeboende. Verksamheten på Tallbacken är uppbyggd som en helhet och det har varit svårt för Mariehamns stad att leva upp till avtalet. Budgeten och bokföringen utgår från hela Tallbackens verksamhet, trots att avtalet kräver skild budget och bokföring. Från helhetsbudgeten och -bokföringen har skyddshemmets andel räknats ut och bedömts. I avtalet och lagen finns olika betalnings- och finansieringsgrunder; på basen av befolkningsmängd, på basen av vårddygn och på basen av det anslag som reserverats för detta ändamål i landskapsbudgeten samt på basen av producentens uppgifter för den pågående räkenskapsperioden och nästa års budget. Landskapsregeringen har upplevt att avtalet inte har varit fullt fungerande utan varit otydligt och svårtolkat, speciellt pga. att skyddshemmet inte har en skild budget och bokföring för verksamheten, utan de ingår i hela Tallbackens. Skyddshemsproducenten har inte alltid lämnat in ansökningar och bokslut inom utsatt tid, utan landskapsregeringen har fått efterfråga dem.

2.2 Tiden före landskapslagen och andra lagbestämmelser

Före lagen om skyddshem hade kommunerna finansieringsansvaret för skyddshemstjänsterna och klienterna fick, genom en betalningsförbindelse från sin hemkommun, tillgång till en skyddshemsplats. Den enskildas möjlighet till skyddshemsplats var beroende av hemkommunens betalningsförbindelse. Syftet med landskapslagen om skyddshem var att ge en tryggad skyddshemsverksamhet jämlikt för alla i landskapet. Lagen har också möjliggjort för en person att söka skyddshemstjänster oberoende av sin hemkommun och vid behov anonymt. I den allmänna motiveringen för landskapslag om skyddshem (LF 28/2014–2015) skrivs det att skyddshemmen troligen kommer att ingå i den kommande samordningen av socialvården, men att landskapet med den då föreslagna lagen föreslås ta över samordningen och finansieringen, för att snabbare garantera skyddshemstjänster jämlikt för alla ålänningar oberoende av hemkommun. Tanken var alltså redan då att invänta KST, i vilken skyddshemstjänsterna skulle ingå.

På Åland fanns det inte någon lagstiftning om skyddshemstjänster för offer för våld i nära relationer före landskapslag om skyddshemstjänster. Kommunens ansvar att ordna tjänster kunde dock betraktas som en allmän skyldighet som baserar sig på grundlagen. Finlands grundlag (FFS 1999/731) och internationella människorättsavtal fastställer rättigheter för offer för våld i nära relationer. Enligt 7 § i Finlands grundlag har alla rätt till liv och till personlig frihet, integritet och trygghet. Ingen får utsättas för någon annan behandling som kränker människovärdet. I enlighet med 19 § i Finlands grundlag har alla som inte förmår skaffa sig den trygghet som behövs för ett människovärdigt liv rätt till oundgänglig försörjning och omsorg samt att det allmänna skall, enligt vad som närmare bestäms genom lag, tillförsäkra var och en tillräckliga socialtjänster och också stödja familjerna och andra som svarar för omsorgen om barn så att de har möjligheter att trygga barnens välfärd och individuella uppväxt.

I den nya landskapslagen (2020:12) om socialvård, som trädde i kraft 1.1.2021 ska i enlighet med bestämmelserna i 11 § *Stödbehov*, socialvård enligt paragrafens 5 punkt ordnas till följd av stödbehov på grund av närstående- och familjevåld samt annat våld eller annan illabehandling. Således definieras våldsutsatthet som en grund för stödbehov, vilket stärker rätten till stöd för personer som varit utsatta för våld i nära relationen.

I detaljmotivering till 21 § *Boendeservice* socialvårdslagen redogörs att kommunen ska ordna stödboende, t.ex. för personer som varit utsatta för våld i nära relationer. För en våldsutsatt person och dennes barn som ska lämna ett skyddshem kan det vara av avgörande betydelse för tryggheten att stödboende ordnas och det kan även ha en brottsförebyggande funktion vid hot om våld.

Enligt 18 § självstyrelselagen (1991:71) för landskapet Åland har landskapet lagstiftningsbehörighet bl.a. i fråga om socialvård. Lagstiftning gällande skyddshem hör till socialvårdens område och är därmed åländsk lagstiftningsbehörighet. I enlighet med 19 § 3 mom. i självstyrelselagen kan det i lagförslaget tas in bestämmelser som utgör riksbehörighet för att uppnå en enhetlig och överskådlig landskapslag om skyddshem.

2.3 Skyddshemsverksamheten och ansvarsfördelning

År 2013 och 2014 var vårddygnen på skyddshemmet i genomsnitt 366 vårddygn per år (LF 28/2014–2015). Under den tiden som lagen om skyddshem har varit i kraft, åren 2016–2020, har vårddygnen i genomsnitt varit 567 per år. Samma trend har påvisats i riket enligt statistik från THL; vårddygnsmängden har vuxit sedan riket antog lag om ersättning som betalas av statens medel till producenter av skyddshemstjänster (FFS 2014/1354). Detta antas av THL åtminstone delvis ha att göra med att skyddshemmen är lättare tillgängliga för alla invånare¹. På Åland har dock variationen på vårddygnsmängden varit stor beroende på år, år 2019 och 2020 var vårddygnen 341 respektive 364.

Syftet med landskapslagen (2015:117) om skyddshem är att ge en tryggad skyddshemsverksamhet jämlikt för alla i landskapet. Lagen har också möjliggjort att en person kan söka skyddshemstjänster oberoende av sin hemkommun och vid behov anonymt. Då ansvaret för produktionen av skyddshemstjänster överförs till KST försämras inte klienternas ställning och syftet med lagen äventyras inte. Tjänsterna ska för klienterna fortsättningsvis vara kostnadsfria och vid behov kan vården ges anonymt. Skyddshemmets uppgift är att erbjuda omedelbar krishjälp och skyddat boende dygnet runt och även psykosocialt stöd, rådgivning och vägledning till dem som blivit utsatta för våld eller lever under hot om sådant våld. Den öppenvård som inte hör till det akuta krisskedet på skyddshemmet är ett kommunalt ansvar och kommunerna är också skyldiga att tillhandahålla och bekosta annan socialvård som man kan vara i behov av med anledning av våld i nära relationer. Där ingår även det förebyggande arbetet mot våld i nära relationer. För att trygga produktionen av skyddshemstjänster föreslås att även sörjandet av skyddshemsplatser överförs till kommunalt ansvar. Då blir också krisskedet i vården kommunalt ansvar och utgör en del av helheten i vårdkedjan. Det kan ses som en fördel att det totala ansvaret för det operativa arbetet gällande våld i nära relationer; förebyggande arbete, krishjälpen och eftervården finns samlad under samma myndighet. Utvecklingen och planeringen samt budgetarbetet underlättas då det centreras till myndigheten som utför det praktiska arbetet.

¹https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/139988/Tr_17_2020_Korjattu%205.3.2021.pdf?sequence=8&isAllowed=y

Landskapsregeringen har fortsättningsvis det övergripande ansvaret för att leda, utveckla, planera och följa upp socialvården i landskapet. Landskapsregeringen har även ansvaret för att förverkliga strategin för nolltolerans mot våld i nära relationer.²

För att stärka det övergripande ansvaret har landskapsregeringen 14.1.2021 tillsatt en samverkansgrupp som har fokus på Istanbulkonventionen.

3. Situationen i Finland

Riket antog 2014 lag om ersättning som betalas av statens medel till producenter av skyddshemstjänster (FFS 1354/2014). Lagens syfte var att trygga finansieringen av skyddshemmen så att tjänster kan tillhandahållas för alla som behöver dem oberoende var de är bosatta samt att boendet på skyddshem blir avgiftsfritt.

År 2021 finns det i riket 29 skyddshem med 211 familjeplatser, vilket i praktiken gör situationen i riket annorlunda än på Åland då vi endast har ett skyddshem.³ I RP:n (186/2014) till lag om ersättning som betalas av statens medel till producenter av skyddshemstjänster (FFS 1354/2014) redogörs det för hur skyddshemmen före lagstiftningen skilde sig från varandra i fråga om storlek, verksamhetsformer och delvis arbetsmetoder. I Finland hade personer som utsatts för våld i nära relationer och för dess hot ojämnt ställt beroende på var i Finland de bodde och beroende på hemkommunens ekonomiska ställning och beroende på vilka tjänster hemkommunen erbjöd. Lagens syfte var att tillgången till skyddshemstjänster blir lättare och klarare samt ger alla människor som behöver skyddshemstjänster bättre möjligheter att omfattas av tjänsterna.

Riket har antagit en ny lag som trädde i kraft 1.1.2019 lag (381/2018) om ändring av lagen om ersättning som betalas av statens medel till producenter av skyddshemstjänster. Enligt lagen väljer Institutet för välfärd och hälsa producenterna av skyddshemstjänster, men sluter inte avtal med dem längre utan Institutet för hälsa och välfärd beviljar ersättning av statens medel till tjänsteproducenterna. Ersättningen betalas i förskott inom ramen för det anslag som anvisas i statsbudgeten. På ersättningen tillämpas bestämmelserna i statsunderstödslagen (688/2001). Tidigare har ersättningen baserat sig både på avtal och på beslut om statsunderstöd och det har i praktiken lett till att det varit oklart till vilken del avtalsvillkoren ska tillämpas på ersättningen och till vilken del man ska tillämpa bestämmelserna i statsunderstödslagen. Det nyare systemet förväntas skapa större klarhet i principerna för finansieringen. Även administrativt blir det lättare då principerna är klarare. Institutet för välfärd och hälsa ansvarar fortsättningsvis för styrningen, samordningen, utvärderingen och utvecklingen av skyddshemsverksamheten i samarbete med de skyddshem som valts som producenter av skyddshemstjänster. (RP 166/2017 rd)

Institutet för välfärd och hälsa betraktas enligt den nya lagen som statsbidragsmyndighet och producenten av skyddshemstjänster som mottagare av statsunderstöd då statsunderstödslagen (688/2001) tillämpas. Detta innebär att statsbidragsmyndigheten bl.a. ska informera om ansökningsförfarandet samt ge

² <https://www.regeringen.ax/sites/www.regeringen.ax/files/attachments/guidedocument/strategi-gallande-nolltolerans-mot-vald-i-nara-relationer-2019-2030-med-ordlista.pdf>

³ <https://thl.fi/sv/web/thlfi-sv/statistik-och-data/statistik-efter-amne/social-service-for-vuxna/skyddshemstjanster>

information om förutsättningarna och villkoren för statsunderstöd och övervaka statsunderstödet. (RP 166/2017 rd)

4. Skyddade boenden i Sverige, Norge och Danmark

I Sverige finns det ingen lag som reglerar skyddshem eller skyddade boenden, som boendena kallas i Sverige. Enligt socialtjänstlagens (2001:453) 5 kap 11 § hör det till socialnämndens uppgifter att verka för att den som utsatts för brott och dennes närstående får stöd och hjälp.

Socialnämnden ska enligt bestämmelsen också särskilt beakta att kvinnor som är eller har varit utsatta för våld eller andra övergrepp av närstående kan vara i behov av stöd och hjälp för att förändra sin situation. Enligt socialtjänstlagen ska socialnämnden ansvara för att ett barn, som utsatts för brott, och dennes närstående får det stöd och den hjälp som de behöver. Socialnämnden ska också särskilt beakta att ett barn som bevittnat våld eller andra övergrepp av eller mot närstående är offer för brott och ansvara för att barnet får det stöd och den hjälp som barnet behöver.

Socialstyrelsens har 2020 publicerat Kartläggning av skyddade boenden i Sverige⁴, som bygger på enkätsvar från skyddade boenden i Sverige. Enligt enkäten som gjordes var de vanligaste sätten att finansiera skyddade boendena en kombination av verksamhetsbidrag (39 procent), dygnsavgifter (71 procent) och annan finansiering (30 procent). Verksamhetsbidrag från kommuner är något som oftast endast bidragsberättigade föreningar i en kommun kan söka. För skyddade boenden i privat regi svarade 95 procent att verksamheten finansieras genom dygnsavgifter som köps och betalas av kommunen (socialförvaltningen). Det finns även kommunala skyddsboenden och då ingår finansieringen i den kommunala budgeten och tillhör verksamheten på socialförvaltningen.

Socialstyrelsen i Sverige har gjort en utredning om skyddade boenden i jämförelse med Danmark och Norge⁵. I den redogörs för systemen gällande skyddat boende i både Danmark och Norge. I både Norge och Danmark regleras idag skyddade boenden, kriscenter, i lagstiftningen. I Norge genom egen lag, kallad kriscenterloven som trädde i kraft 2010. I Danmark finns bestämmelser om kriscenter i Lov om social service från 2004. I båda fallen stadgar lagarna att kommunerna ska erbjuda tillfälligt boende för kvinnor (i Danmark) och kvinnor, män och medföljande barn, (i Norge) som är utsatta för hot eller våld i nära relationer.

Kommunerna ansvarar för finansiering av kriscentren i Norge och Danmark, men staten bidrar. I Danmark återbetalar staten hälften av kommunens utgifter för kriscentren. I Norge är finansiering av kriscentren integrerad i statens ramanslag till kommunerna.

⁴ <https://www.socialstyrelsen.se/globalassets/sharepoint-dokument/artikelkatalog/ovrigt/2020-6-6817.pdf>

⁵ <https://www.socialstyrelsen.se/globalassets/sharepoint-dokument/artikelkatalog/ovrigt/skyddat-boende-en-jamforelse.pdf>

5. Internationella avtal

Finland har undertecknat Europarådets konvention om förebyggande och bekämpning av våld mot kvinnor och av våld i hemmet, den så kallade Istanbulkonventionen och den trädde i kraft 1 augusti 2015 i Finland. Ålands lagting har bifallit att rikets lag om i kraftsättandet av Istanbulkonventionens bestämmelser träder i kraft i landskapet Åland till de delar konventionen faller inom landskapets behörighet. I konventionens 23 artikel föreskrivs att parterna ska vidta nödvändiga lagstiftningsåtgärder eller andra åtgärder för att tillhandahålla lämpliga och lättillgängliga skyddade boenden i tillräckligt antal så att brottsoffren ska vara trygga och för att aktivt vända sig till brottsoffer, särskilt kvinnor och deras barn. I Istanbulkonventionen finns inga bindande bestämmelser om antalet skyddshem eller skyddshemsplatser som behövs, men en av Europarådet tillsatt arbetsgrupp har gett en rekommendation om en plats per 10 000 invånare och att platserna ska motsvara behovet. (RP 166/2017 rd, LF 28/2014–2015)

6. Målsättning och föreslagen ändring

Av lagförslaget till ny socialvårdslag framgår att landskapsregeringens avsikt var att föreslå en ändring av landskapslagen (2015:117) om skyddshem så att kostnadsansvaret för skyddshemsverksamheten överförs på den kommunala socialvården från den tidpunkt då KST-myndigheten inleder sin verksamhet. Nuvarande situation, som innebär att landskapsregeringen sörjer för tillgången till skyddshemstjänster och ingår avtal med tjänsteproducenter, har visat sig ha en del brister. Den politiska viljan har ändrat sedan ovan nämnda förslag och nu föreslås att finansieringsansvaret ska kvarstå hos landskapsregeringen och tryggas via lagstiftningen. Avtalsförfarandet föreslås slopas och ansvaret för sörjandet för tillgången till skyddshemstjänster överförs på KST. Målet är att på ännu bättre sätt än tidigare trygga skyddshemstjänsterna för alla som behöver dem i hela landskapet. Nuvarande landskapslag innebär en risk i.o.m att det i lagen om skyddshem inte finns ett krav på kommunerna att ordna skyddshemstjänster till invånarna, utan ansvaret är nu landskapsregeringens. Ifall KST inte längre skulle ha möjlighet eller vilja att ingå avtal med landskapsregeringen, så tryggas inte skyddshemstjänsterna i landskapet, eftersom landskapsregeringen inte har ett eget skyddshem. Målet med ändringen i lagen är att säkra tjänsterna genom lagstiftning och att fortsättningsvis trygga kostnadsfria samt högklassiga skyddshemstjänster för klienten.

Skyddshemmets uppgift är att erbjuda omedelbar krishjälp och skyddat boende dygnet runt och även psykosocialt stöd, rådgivning och vägledning till dem som blivit utsatta för våld eller lever under hot om sådant våld. Den öppenvård som inte hör till det akuta krisskedet på skyddshemmet är fortsatt ett kommunalt ansvar och kommunerna är fortsättningsvis skyldiga att tillhandahålla och bekosta annan socialvård som man kan vara i behov av med anledning av våld i nära relationer. Där ingår även det förebyggande arbetet mot våld i nära relationer. Enligt föreslagen ändring i lag om skyddshem skulle även omedelbar krishjälp och skyddat boende dygnet runt överföras till kommunalt ansvar och utgöra en del av helheten i vårdkedjan. Det kan ses som en fördel att arbetet gällande våld i nära relationer; förebyggande arbete, krishjälpen och eftervården finns samlad under samma myndighet.

I lagändringen föreslås att landskapsregeringen fortsättningsvis finansierar skyddshemstjänsterna på Åland, men att avtalet slopas. Avtalet anses vara krångligt och administrativt krävande. Ett liknande system för finansieringen som riket har, kunde vara fungerande, men eftersom Åland inte har någon motsvarande lag

som statsunderstödslagen (FFS 688/2001) i riket, föreslås i stället att bestämmelser om finansieringen skrivs in i lag om skyddshem. Bestämmelserna bör dock reglera kostnaderna, så att kostnaderna hålls på en godtagbar och rimlig nivå, vilket beskrivs mer i detalj nedan.

I bestämmelserna bör framgå att finansieringen styrs av det anslag som anvisats i landskapsbudgeten och att den beviljas för godtagbara kostnader samt att den fördelas genom beslut av landskapsregeringen. Ett förslag är att närmare bestämmelser om hur landskapsregeringens understöd beviljas, utbetalas och används utfärdas genom landskapsregeringens förordning eller alternativt kan landskapsregeringen meddela närmare anvisningar om tekniska detaljer som gäller ansökan om finansieringen.

I nuvarande system finns villkoren för utbetalningen i avtalets bilagor. Enligt nuvarande avtal ska landskapsregeringen betala 50% fastighetens hyra. Det är inte fungerande eftersom man inte kan veta i vilken fastighet skyddshemmet kommer att ha sin verksamhet i framtiden. Det hyresavtal som KST har med Mariehamns stad, för nuvarande fastighet, går ut i slutet på år 2022. KST:s avsikt är att hitta en annan fastighet, men den fastigheten är inte ännu i kännedom. Ett nytt system av vilket framgår vilken andel av fastighetens kostnad som betalas av landskapsregeringen, måste införas. Ett förslag är att fastighetens kostnader kopplas till skyddshemsplatserna, som är tre i landskapet. Dessutom ska det framgå en maximal hyreskostnad som ska vara rimlig, t.ex. hyreskostnader som motsvarar medeltalet på hyror i kommunen/på Åland.

Grunder för beviljande av finansieringen bör också framgå i lagen om skyddshem där det framgår att ersättning beviljas endast för produktion av skyddshemstjänster med hänvisning till lagens 5 och 6 §§.

Idag finns det ett skyddshem på Åland, Tallbacken. Eftersom det även drivs annan verksamhet på Tallbacken är det viktigt att kunna särskilja kostnaderna mellan skyddshemmet och resten av verksamheten. KST ska årligen för föregående år ge landskapsregeringen en redovisning av produktionen av skyddshemstjänsterna och kostnaderna för produktionen samt användningen av ersättningen. Till redovisningen ska fogas bokslut och verksamhetsberättelse. För att trygga skyddshemstjänsterna ska landskapsregeringen fortsättningsvis betala ersättningen i förskott. Detta kan göras t.ex. på basen av anslag i budgeten och på kostnader i medeltal för kostnader de föregående åren. Då KST redogör för föregående års användning av ersättningen kan KST ansöka om komplettering. Om en del av den erhållna ersättningen blivit oanvänd ska KST återbetala det överskjutande beloppet till landskapsregeringen.

Det föreslås även en sådan ändring i landskapslag om skyddshem att ansvaret för sörjandet för tillgången till skyddshemstjänster för invånarna i hela landskapet överförs till kommunernas socialtjänst, KST. Enligt landskapslag om skyddshem nuvarande 7 § *Uppgifter som sköts av landskapsregeringen* är det landskapsregeringen som sörjer för tillgången till skyddshemstjänster så att det för invånarna i hela landskapet erbjuds och finns tillgång till tillräckligt med tjänster i förhållande till behovet. Den föreslagna ändringen skulle innebära att KST ansvarar för produktionen av skyddshemstjänster, som sedan finansieras av landskapsregeringen i enlighet med föreslagna bestämmelser i lagen. Denna ändring föreslås för att trygga skyddshemstjänsterna i landskapet. Landskapsregeringen ska inte ansvara för den operativa verksamheten, vilket kunde bli aktuellt om avtalet inte förnyades eller om KST skulle säga upp avtalet.

Nuvarande krav på kvaliteten på skyddshemstjänsterna ska kvarstå samt nuvarande behörighetskrav på personalen inkluderat fortbildningsplan, som nämns i landskapsförordning (2015:118) om skyddshemspersonal.

Det ska enligt lagen vara möjligt för KST att köpa tjänster från en privat tjänstgivare och i lagen ska framgå vad som gäller för den privata tjänstegivaren, dvs. samma krav på kvaliteten på skyddshemstjänsterna och krav på att aktören har giltigt tillstånd enligt lagen om privat socialservice (FFS 922/2011) i enlighet med landskapslagen (2012:36) om tillämpning i landskapet Åland av lagen om privat socialservice. Landskapsregeringens finansiering riktas dock alltid till KST, som sedan producerar skyddshemstjänsterna på bästa möjliga sätt eftersom KST enligt föreslagna ändringar kommer att ansvara för produktionen av skyddshemstjänsterna.

I landskapsregeringens Strategi för nolltolerans mot våld i nära relationer 2020–2030 efterlyses samordning i arbetet mot våld i nära relationer. I strategin står bl.a.: "Genom en långsiktig strategi och ett riktat åtgärdsprogram läggs grunden till ett mer målinriktat och samordnat arbete mot våld i nära relationer" och "Landskapsregeringens mål är nolltolerans för våld i nära relationer, vilket kräver åtgärder för att förebygga, upptäcka och behandla. Arbetet mot våld i nära relationer på Åland är långsiktigt, kunskapsbaserat, samordnat och normmedvetet". Ett av målen med förändringarna i lagen om skyddshem är att arbetet effektivteras då en och samma myndighet har ansvaret för helheten, dvs. det förebyggande arbetet, krisskedet och eftervården. Uppgifter som sköts av landskapsregeringen är förutom beslut om finansiering av produktionen av skyddshemstjänster, även ansvaret för att leda, utveckla, planera och följa upp all socialvård i landskapet samt det övergripande arbetet mot nolltolerans mot våld i nära relationer.

I lagen föreslås ta in bestämmelser om ändringsökande. Enligt landskapslagen om skyddshem har man i dagsläget inte möjlighet att överklaga beslut, men i avtalet har man inkluderat avgörande vid meningsskiljaktigheter.

Den föreslagna ändringen leder även till att 2 § i landskapsförordning (2015:118) om skyddshemspersonal behöver ändras, eftersom produktionen av skyddshemstjänster enligt ändringsförslaget blir KST:s ansvar. Den 2 § i landskapsförordning om skyddshemspersonal föreslås ändras så att skyddshemmet fortsättningsvis ska presentera en fortbildningsplan i samband med övrig redovisning för verksamheten.

7. Konsekvenser

7.1 Konsekvenser för ekonomin

Landskapsregeringen har ansvarat för finansieringen av skyddshemstjänsterna sedan år 2016. De två första åren var kostnaden för skyddshemmet 225 000 euro för år 2016 och 219 251 euro för år 2017. År 2019 utökades Tallbackens personal med en 60% befattning för att minska på ensamarbetet och därmed öka säkerheten för både klienter och personal. Skyddshemmets andel var 43% av den utökningen. År 2019 var kostnaden 262 232 euro. Kostnaden för skyddshemstjänster påverkas mest av de fasta kostnaderna så som personalkostnader och lokalens hyra och till mindre del av mängden vård dygn. År 2020 var kostnaden 247 396 euro. Trots att finansieringssystemet föreslås ändras förväntas inte stora förändringar i kostnaderna i framtiden.

De ekonomiska konsekvenserna som våld i nära relationer har för ett samhälle är svåra att räkna ut, eftersom problemet orsakar kostnader på så många olika samhällsområden och drabbar inte bara våldsoffret utan närstående människor. Våld i nära relationer medför kostnader för bl.a. social-, hälso- och sjukvården och rättsväsendet samt förluster i samhällsekonomin pga. frånvaron i arbetet. Genom att erbjuda högklassiga skyddshemstjänster och ett välfungerande arbete mot våld i nära relationer kan man åstadkomma samhällsekonomiskt fördelaktiga resultat.

Man konstaterar i RP 166/2017 rd att samtidigt som man ökar skyddshemsplatserna (i riket), borde man i själva verket sträva efter att minska behovet av skyddshemstjänster genom att utveckla sådana tjänster med vilka man förebygger våld och ingriper i det i ett så tidigt skede som möjligt. Dessutom är syftet med öppna tjänster efter en skyddshemsperiod bland annat att säkerställa att våldspiralen inte fortsätter och att personen inte längre behöver uppsöka ett skyddshem.

I den nya socialvårdslagen som trädde i kraft 1.1.2021, är det förebyggande arbetet centralt. Med förebyggande och proaktiva insatser och arbetssätt kan man på lång sikt sänka kostnader inom socialvårdens olika områden.

7.2 Konsekvenser för myndigheterna

Lagändringen förväntas underlätta det administrativa arbetet för både KST och landskapsregeringen eftersom avtalsförfarandet uteblir. Det operativa arbetet som produktionen av skyddshemstjänsterna medför har i praktiken redan varit KST:s ansvar och antas inte föranleda merarbete för KST.

Ålands landskapsregering har redan sedan tidigare det övergripande ansvaret för att leda, utveckla, planera och följa upp socialvården i landskapet.

Tillsynen övervakas enligt landskapslag om skyddshem 12 § av Ålands miljö- och hälsoskyddsmyndighet, ingen ändring krävs.

7.3 Konsekvenser för individen

Landskapslagen om skyddshem har redan möjliggjort att skyddshemstjänster kan erbjudas till alla invånare jämlikt och för den enskilda kostnadsfritt, vilket kommer att gälla även efter föreslagen ändring.

Lagändringen förväntas inte ha konsekvenser på individens möjlighet till skyddshemstjänster utom att skyddshemstjänsterna säkras ytterligare då KST ansvarar för produktionen av tjänsterna och landskapet fortsätter att finansiera dessa.

Landskapsregeringens mål är nolltolerans för våld i nära relationer och lagändringen är ett led i arbetet som landskapsregeringen efterlyser i Strategi för nolltolerans mot våld i nära relationer 2020–2030, där en av målsättningarna är ett målinriktat och samordnat arbete.

7.4 Konsekvenser för barn

År 2020 var den totala mängden vårddygn på skyddshemmet 364, av dessa upptogs 162 av barn. Skyddshemmet har under avtalsperioden 2017–2020 en utbildningsplan och personalen har bl.a. prioriterat utbildningar gällande barn som möter våld i nära relationer. Målsättningen är att kunna hjälpa barnen som kommer till skyddshemmet att känna en trygghet samt minska de skadliga följderna som våldet kan medföra barnets utveckling. Lagändringarna förväntas inte påverka skyddshemmets arbete med barnen.

7.5 Konsekvenser för jämställdhet

Landskapsregeringens Agenda för jämställdhet 2019–2030⁶ är en del av landskapets hållbarhetsarbete. Agendans övergripande målsättning för jämställdhet är att kvinnor och män ska ha samma frihet och makt att forma samhället och sina egna liv och bidra till samhällets utveckling. För att uppnå målet arbetar landskapet efter sex strategiska inriktningar. En av de sex inriktningarna är att mäns våld mot kvinnor ska upphöra och lyder: "Kvinnor och män, flickor och pojkar, ska ha samma rätt och möjlighet till kroppslig integritet. Sexuella trakasserier och kränkningar, negativa kroppsideal och stereotypa framställningar av kvinnor och män ska motverkas. Nolltolerans för könsrelaterat våld. Konstruktiva och effektiva metoder som kan stoppa det könsrelaterade våldet ska utvecklas". Skyddshemsverksamheten är en del av arbetet för nolltolerans i arbetet mot våld i nära relationer.

8. Ikraftträdande

Eftersom avtalet för finansiering av skyddshemstjänster kommer att gälla 1.1.2022-31.12.2022 borde ändringarna sättas i kraft 1.1.2023.

⁶ <https://www.regeringen.ax/sites/www.regeringen.ax/files/attachments/guidedocument/2019-agenda-for-jamstallldhet-med-ordlista.pdf>

Källor:

Agenda för jämställdhet 2019–2030, Ålands landskapsregering

Finlands grundlag (731/1999)

Kartläggning av skyddade boenden i Sverige, Socialstyrelsen; Artikelnummer 2020-6-6817

<https://www.socialstyrelsen.se/globalassets/sharepoint-dokument/artikelkatalog/ovrigt/2020-6-6817.pdf>

Lag om ersättning som betalas av statens medel till producenter av skyddshemtjänster (FFS 1354/2014)

Lag (381/2018) om ändring av lagen om ersättning som betalas av statens medel till producenter av Skyddshemtjänster

Lagförslag nr 28/2014–2015

Lagförslag nr 21/2018–2019

Landskapsförordningen (2015:118) om skyddshemspersonal

Landskapslag (2015:117) om skyddshem

Landskapslag (2020:12) om socialvård

Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lag om ersättning som betalas av statens medel till producenter av skyddshemtjänster, RP 186/2014 rd

Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lag om ändring av lagen om ersättning som betalas av statens medel till producenter av skyddshemtjänster, RP 166/2017 rd

Självstyrelselag (1991:71) för landskapet Åland

Skyddat boende – en jämförelse med Danmark och Norge, Socialstyrelsen;

<https://www.socialstyrelsen.se/globalassets/sharepoint-dokument/artikelkatalog/ovrigt/skyddat-boende-en-jamforelse.pdf>

Socialtjänstlag (2001:453)

Strategi för nolltolerans mot våld i nära relationer 2020–2030, Ålands landskapsregering

https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/139988/Tr_17_2020_Korjattu%205.3.2021.pdf?sequence=8&isAllowed=y

<https://thl.fi/sv/web/thlfi-sv/statistik-och-data/statistik-efter-amne/social-service-for-vuxna/skyddshemtjanster>

Ramavtal för produktion av skyddshemstjänster

1. AVTALSPARTER

1.1 Ålands landskapsregering

FO-nummer: 0145076-7

Adress: PB 1060, AX-22111 Mariehamn

Kontaktperson: Cindi Portin, specialsakkunnig, tfn 018 25240, registrator@regeringen.ax

1.2 Tjänsteproducent: Kommunernas socialtjänst k.f., förbundsstyrelsen

FO-nummer: FO 0954883-0

Adress: Pb 207, AX-22101 Mariehamn

Kontaktperson: Paulina Eklund, tfn 018 5310, paulina.eklund@kst.ax

Ansvarig person vid skyddshemmet: Linda Nordmyr, föreståndare, tfn 018 5310,

linda.nordmyr@kst.ax

Byte av kontaktperson meddelas den andra avtalspartnern skriftligt utan dröjsmål.

2. DEFINITIONER

I detta ramavtal används termer som har definierats enligt följande:

Ett *skyddshem* är en för klienterna avgiftsfri enhet inom krisarbete med verksamhet dygnet runt och till vilken en person eller en familj som har blivit utsatt för våld i nära relationer eller som lever under hot om sådant våld kan söka sig på eget initiativ eller på anvisning av en myndighet eller någon annan aktör, vid behov även anonymt. (Landskapslag om skyddshem, 3 §, 2015:117)

Tjänst avser skyddshemstjänster, som innebär omedelbar krishjälp, skyddat boende dygnet runt samt psykosocialt stöd, rådgivning och vägledning som skyddshemmet i akuta situationer erbjuder dem som har blivit utsatta för våld i nära relationer eller som lever under hot om sådant våld. (Landskapslag om skyddshem, 5 §, 2015:117)

Tjänsteproducent avser i detta ramavtal den organisation som producerar skyddshemstjänsterna.

Ramavtal avser detta avtal, dess bilagor, årligen angivet landskapsunderstödsbeslut samt eventuella senare ändringar i dem.

Landskapsunderstödsbeslut avser ett beslut som ges årligen, där landskapsregeringen definierar och preciserar kostnadsersättningen för tjänsten. Genom beslutet ändras ramavtalets innehåll.

Kontaktpersoner har definierats under punkt 1 i detta ramavtal.

Familjeplats avser i detta ramavtal en klientplats som kan användas av en vuxen som kommer ensam eller av en familj med flera barn.

3. AVTALETS BAKGRUND OCH SYFTE

Landskapslag om skyddshem trädde i kraft den 1 januari 2016. Syftet med lagen är att säkerställa högklassiga och heltäckande skyddshemstjänster för personer som är utsatta för våld i nära relationer eller som lever under hot om sådant våld. Landskapet ansvarar enligt lagen för finansieringen av skyddshemstjänsterna genom att ingå avtal med de producenter som bäst uppfyller de i lagen fastställda villkoren. Enligt 7 § ansvarar landskapsregeringen också för styrningen av skyddshemverksamheten och samordningen av skyddshemstjänsterna i landskapet som helhet i samarbete med de skyddshem som har ingått avtal. Kommunerna har fram till den 31 december 2015 haft ansvaret för anordnandet av skyddshemstjänsterna i sin helhet, och har fortfarande ansvaret för öppenvården för de som upplevt våld i nära relationer, samt för eftervården efter skyddshemsvistelsen.

4. FÖREMÅL FÖR AVTALET

Ramavtalet förbinder tjänsteproducenten att producera skyddshemstjänster och landskapsregeringen förbinder sig att betala ersättning för kostnader i samband med detta.

5. ERSÄTTNINGENS PRELIMINÄRA SUMMA, UTBETALNING OCH TJÄNSTEPRODUCENTENS RAPPORTERINGSSKYLDIGHETER

Tjänsteproducentens finansieringsansökan för finansieringsåret ska jämte bilagor lämnas in till landskapsregeringen senast den 5 februari 2022.

Landskapsregeringen utbetalar ersättningen till tjänsteproducenten före den 5 mars 2022, dvs. för finansieringsåret 2022.

Enligt 10 § 1 mom. beror den årliga ersättningen på det anslag som reserverats för detta ändamål i landskapsbudgeten. Tjänsteproducent som har förbundit sig till detta ramavtal får preliminärt motta en ersättning av 200 000 euro per år. Summan grundar sig bland annat på antalet invånare i tjänsteproducentens verksamhetsområde och på skyddshemmets kostnader året före det aktuella finansåret och budgetförslag för nästkommande år.

Tjänsteproducenten ska senast den 1 september 2022 lämna en prognos för kostnaderna för skyddshemstjänster för innevarande år.

I samband med redovisning av kostnader för verkställandet av skyddshemstjänsterna kan tjänsteproducenten ansöka om komplettering av den ersättning som betalats ut på förhand. Om ersättningen som betalats ut på förhand har varit för hög i förhållande till de verkliga kostnaderna, ska återbetalning ske av den del av ersättningen som inte motsvarar de verkliga kostnaderna.

Redovisning av kostnader, verksamhetsberättelse med information om skyddshemmets klientantal och antalet vistelsedygn på skyddshemmet samt eventuell ansökan om komplettering ska lämnas till landskapsregeringen senast den 22 januari 2023. Åter- och utbetalning av ersättning ska ske senast den 28 februari 2023.

Eventuella oförutsedda kostnader som överskrider 10 % av skyddshemsverksamhetens budget och som inte inräknats i finansieringsansökan ska meddelas landskapsregeringen skriftligt utan dröjsmål.

6. TJÄNSTEPRODUCENTENS SKYLDIGHETER

a) Tjänsteproducentens verksamhetsområde och antalet familjeplatser

Tjänsteproducenten erbjuder 3 stycken familjeplatser för familjer enligt detta avtal. Tjänsteproducentens verksamhetsområde omfattar landskapet Åland.

b) Skyddshemmets personal och personaldimensionering

Byte av ansvarig person på skyddshemmet ska meddelas landskapsregeringen skriftligen utan dröjsmål.

Personalens behörighet och kompetens styrs av landskapsförordning (2015:118) om skyddshemspersonal.

Personaldimensioneringen ska knytas till skyddshemspersonalens utbildning och lämplighet. I bedömningen av personalmängd och utbildningsstruktur ska alltid helheten i enhetens verksamhet beaktas. Behovet av personal ska alltid beräknas flexibelt efter klienternas antal och behov.

c) Registrering, registerhållning och förvaring av klientuppgifter samt insamling av information

Tjänsteproducenten är bunden av gällande lagstiftning om registrering, registerhållning och förvaring av klientuppgifter samt insamling av information. Tjänsteproducenten ska lämna uppgifter till Ålands statistik- och utredningsbyrå på ÅSUB:s begäran.

d) Utbildning av skyddshemmets personal

Tjänsteproducenten ansvarar för personalens kompetensnivå och ska i enlighet med 2 § i landskapsförordning (2015:118) om skyddshemspersonal göra upp en utbildningsplan i samarbete med landskapsregeringen. Planen ska revideras årligen i samband med ansökan om finansiering. Vad gäller utbildning av personalen följs i övrigt landskapsförordning om skyddshemspersonal.

e) Rapportering av skyddshemsverksamheten

Tjänsteproducenten förbinder sig att följa upp och utvärdera skyddshemsverksamheten och avlägga en rapport gällande den till landskapsregeringen senast den 22 januari 2023. Rapporten ska bland annat innehålla en verksamhetsberättelse innehållande statistik om

skyddshemmets verksamhet. Uppföljning och utvärdering sker i samarbete mellan tjänsteproducenten och landskapsregeringen.

7. ÄNDRINGSHANTERING

Ändringar i ramavtalet kan göras skriftligen i ett ömsesidigt avtal mellan avtalsparterna, samt genom landskapsunderstödsbeslutet som fattas av landskapsregeringen. Ändringarna blir en del av detta ramavtal.

8. UNDERLEVERANTÖRER

Tjänsteproducenten kan inte överlåta till avtalet hörande uppgifter på en underleverantör utan skriftligt förhandssamtycke av landskapsregeringen. Detta gäller inte tolktjänster.

9. ÖVERLÅTELSE AV AVTAL

Tjänsteproducenten har inte rätt att till någon del överlåta ramavtalet eller avtalsenliga skyldigheter till tredje part utan skriftligt förhandssamtycke av landskapsregeringen. Landskapsregeringen har rätt att fritt överlåta ramavtalet, helt eller delvis, till en annan enhet inom landskapsförvaltningen eller sådan tredje part till vilken landskapsregeringens uppgifter överförs helt eller delvis.

10. UPPSÄGNING AV AVTAL OCH SKADEERSÄTTNING

Landskapsregeringen har rätt att säga upp detta ramavtal och avsluta det eller häva det med omedelbar verkan, om tjänsteproducenten väsentligt bryter mot de ramavtalsenliga eller lagenliga skyldigheter som ställts på denne, på grund av vilket landskapsregeringen rimligen inte kan fortsätta avtalsförhållandet. Uppsägning ska ske skriftligt.

Tjänsteproducenten är skyldig att ersätta landskapsregeringen för den direkta eller indirekta skada, som landskapsregeringen utsätts för på grund av att tjänsteproducenten försummat de ramavtalsenliga eller lagenliga skyldigheter som ställts på denne.

11. TILLÄMPAD LAG OCH AVGÖRANDE VID MENINGSSKILJAKTIGHETER

Strävan är att eventuella meningsskiljaktigheter i tolkningen av avtalet eller andra möjliga meningsskiljaktigheter löses genom förhandlingar mellan avtalsparterna. Om meningsskiljaktigheterna inte kan lösas mellan avtalsparterna, avgörs frågan i första instans i Ålands tingsrätt.

12. AVTALETS IKRAFTTRÄDANDE OCH GILTIGHETSTID

Landskapsregeringens finansiering av skyddshemmet gäller 1.1.2022-31.12.2022. Detta ramavtal gäller från den 1 januari 2022 till den 28 februari 2023 på grund av 5 punkten 6 stycket.

13. AVTALSHANDLINGAR

Ramavtalet består av denna avtalshandling och följande bilagor:

- *Landskapsregeringens allmänna villkor för användning av ersättning som beviljats för skyddshemsverksamhet (Bilaga 1)*
- *Ersättning för skyddshemstjänster – beräkningsgrunder för ansökan och komplettering (Bilaga 2)*

Detta avtal är upprättat i två (2) likadana exemplar, ett (1) exemplar till vardera avtalspart.

Mariehamn den 30 november 2021

Mariehamn den december 2021

Annette Holmberg-Jansson
Social- och hälsovårdsminister

Katarina Dahlman
Förbundsdirektör

LANDSKAPSREGERINGENS VILLKOR FÖR ANVÄNDNING AV ERSÄTTNING SOM BEVILJATS FÖR SKYDDSCHEMSVERKSAMHET 1.1.2022-31.12.2022

1. Godtagbara kostnader för skyddshemstjänsteproducenten

Ersättningen får användas för kostnader som i enlighet med avtalet uppstår vid produktionen av skyddshemstjänster under tiden 1.1.2022–31.12.2022. Ersättningen utbetalas på basen av de av landskapsregeringen godkända kostnader som uppstått vid produktionen av skyddshemstjänster.

Godtagbara kostnader är de för produktion av skyddshemstjänsterna nödvändiga och på bokföring baserade verkliga kostnaderna. Kostnaderna som sådana godkänns inte i beslutet om landskapsersättning, utan kostnaderna utvärderas i samband med den utredning som ska ges i efterhand och i samband med eventuella granskningar.

Specificering av godtagbara kostnader

1.1 Personalkostnader

- Löner och arvoden, till den delen de oundgängligen hör ihop med produktionen av skyddshemstjänster
- Grunden för att personalkostnaderna ska fördelas på skyddshemsverksamheten är den arbetstid som utförts för skyddshemsverksamhet. Arbetstiden beräknas enligt följande:
 - *Grundbemanning:*
Grundbemanningen motsvarar kostnaden för det antal årsarbeten som krävs för att upprätthålla en bemanning motsvarande en anställd dygnet runt vid skyddshemmet. Landskapsregeringen ersätter 3/7 eller 43 % av kostnaden för grundbemanningen, vilket motsvarar de 3 familjeplatser för skyddshemsverksamhet av totalt 7 familjeplatser som skyddshemmet erbjuder. I princip motsvarar detta 3/7 av kostnaderna för 6 ordinarie anställda vid skyddshemmet, samt för de vikarier som ersätter ordinarie personal vid semestrar, sjukledighet eller andra ledigheter.
 - *Extra bemanning:*
I den mån som skyddshemmet behöver anställa extra personal på grund av hög belastning ersätter landskapsregeringen skyddshemmet för den andel av kostnaderna för den extra personalen som motsvarar den andel vårddygn av det totala antalet vårddygn som härrör sig till skyddshemsverksamheten.

Detta förutsätter att kostnader för ordinarie grundbemanning och kostnader för extra personal separeras i skyddshemmets bokföring.

- Som bikostnader för personal godkänns lagstadgade pensionsavgifter, socialskyddsavgifter och olycksfallsförsäkringsavgifter samt företagshälsovård enligt samma villkor som för landskapsanställda. Bikostnaderna för personal rapporteras direkt eller som beräknade kostnader. Vid beräknade kostnader ska beräkningsprincipen (för vilka kostnader och i enlighet med vilken princip) framgå.

- Lönen för semesterperiod, semesterpenning och semesterersättningar kan fördelas i enlighet med den arbetstid som utförts för skyddshemsverksamheten.
- Skyddshemsverksamheten ska allokera resurser på ett sådant sätt, att övertid inte uppstår annat än i liten grad.
- Lunchförmån istället för löneersättning är en godtagbar kostnad.
- Avgifter för frivilliga pensionsförsäkringar och bonusar är inte godtagbara kostnader.

1.2 Administrativa kostnader (generella kostnader)

- Rimliga administrativa kostnader som direkt hör ihop med skyddshemsverksamheten är godtagbara kostnader.
- De administrativa kostnaderna kan rapporteras som direkta eller beräknade kostnader. Vid beräknade kostnader bör beräkningsprincipen (för vilka kostnader och enligt vilken princip) vara i enlighet med principen om vad som orsakar kostnaden, och beräkningsgrunden ska kunna visas.

1.3 Fastighets- och lokalkostnader

- Fastighets- och lokalkostnader, som hyror, el, vatten, uppvärmning, försäkringar, fastighetsskatt och avfallsavgifter, är godtagbara kostnader.
- Då utrymmena används också till annat än skyddshemsverksamhet, ska kostnaderna fördelas på skyddshemsverksamheten i enlighet med vad som föranleder kostnaden. Detta innebär att 50 % av lokalkostnaderna är godkända kostnader. 50 % av lokalkostnaderna motsvarar de 50 % av lokalens yta som direkt hör ihop med skyddshemsverksamheten.
- Landskapsregeringen kan, efter övervägande, godkänna rimliga och oundgängliga årsreparationer och möbelanskaffningar som godtagbara kostnader. Dessa kostnader ska godkännas av landskapsregeringen på förhand.

1.4 Övriga kostnader: utgifter för tjänster, material, förnödenheter och resor

- Godtagbara kostnader är sådana kostnader för tjänster, material, förnödenheter och resor som direkt hör ihop med skyddshemsverksamheten. Grundprincipen är att kostnader som direkt hör ihop med skyddshemsverksamheten ska bokföras separat från annan verksamhet. I de fall som fördelningen av kostnader mellan skyddshemsverksamhet och annan verksamhet inte kan fastställas, till exempel vad gäller förnödenheter och vissa tjänster såsom it-tjänster och lokalservice, ersätts de med en beräknad andel motsvarande den andel vård dygn av det totala antalet vård dygn som härrör sig till skyddshemsverksamheten.
- Arbetstagares resekostnader ersätts i regel enligt billigaste färd sätt. Av motiverade skäl kan kostnader som uppstår på grund av användning av egen bil ersättas. Dagtraktamente ersätts som mest i enlighet med Skatteförvaltningens gällande beslut. Till kvitton över utförda resor bör finnas en redogörelse över avsikten med resan, eventuell inbjudan och seminarieprogram. För utlandsresor ersätts i regel en persons resekostnader, och om dessa ska man komma överens med landskapsregeringen på förhand.

- Klientens resekostnader är godtagbara kostnader, om den ansvarige för skyddshemmet gör bedömningen att klientens situation förutsätter ersättning av resekostnaderna.
- Godtagbara kostnader är rimliga utgifter för hyra eller anskaffning av apparatur som hör ihop med skyddshemsverksamheten och t ex gäller säkerhet. Apparaturen ska vara nödvändig med beaktande av bland annat skyddshemsverksamhetens omfattning.
- Upphandling av varor och tjänster som ersätts av landskapet ska ske i enlighet med Ålands landskapsregerings beslut (2015:59) gällande vissa upphandlingar. För de anskaffningar, vars helhetsvärde överskrider 15 000 euro ska kopior av anskaffningsbesluten skickas till landskapsregeringen som bilaga till den årliga redogörelsen.

1.5 Kostnader för fortbildning

- Kostnader för fortbildning ersätts i den mån som fortbildningen är relevant för skyddshemsverksamheten. För att fortbildningskostnader ska utgöra godtagbara kostnader ska det för fortbildningen finnas en fortbildningsplan som har överenskommit med landskapsregeringen.

1.6 Kostnader för mervärdesskatt

- Som utgifter för mervärdesskatt kan endast godkännas de erlagda mervärdesskatter, som blir slutliga kostnader för producenten av skyddshemstjänster och som inte kan avdras i den egna beskattningen eller för vilka man inte kan få återbäring.
- Beträffande kommuner är utgifter för mervärdesskatt inte slutliga kostnader, och därmed inte godtagbara kostnader.

1.7 Användning av underleverantörer

- Producenten av skyddshemstjänster får inte använda sig av underleverantörer om detta inte ingår i avtalet. Underleveranser omfattas av villkoren i avtalet om landskapsersättning.

1.8 Kostnader som i regel inte godkänns

- Utrustning av, reparations- och grundförbättringsarbeten av lokalerna (kan godkännas i undantagsfall, överenskommelse ska göras med landskapsregeringen på förhand)
- Räntekostnader för lån
- Kostnader orsakade av övertid, se punkt 1.1
- Restaurangnotor, annat än när skyddshemsproducenten ordnar utbildningstillfällen. Alkoholservice godkänns inte.
- Verksamhet för vilken skyddshemsproducenten får annan offentlig finansiering.

2. Skyddshemsproducentens ekonomiförvaltning

Serviceproducenten är skyldig att sakenligt granska och godkänna fakturor och följa upp förverkligandet av budgeten. Bokföringen för skyddshemsverksamheten ska separeras från annan bokföring. Skyddshemsverksamhetens alla inkomst- och utgiftsdelar måste ingå i bokföringen.

Skyddshemsproducenten måste i sina lokaler förvara bokföring och enskilda kvitton i minst tio år efter utbetalning av den sista raten av statsbidrag. Serviceproducenten kan själv utan skild ändringsansökan göra en ändring, som är under 5 000 euro, mellan kostnadsslagen i den godkända budgeten.

3. Utbetalning av finansieringen

Skyddshemsproducenten lämnar en finansieringsansökan och landskapsregeringen betalar ut ersättning i enlighet med avtalet.

4. Utredningar över användningen av finansiering

Skyddshemsproducenten ger till landskapsregeringen en utredning över användning av den ersättning som erhållits från landskapsregeringen. Utredningen ska ges senast 22.1.2023.

Utredningen ska omfatta användningen av landskapsersättning som getts i förväg, innefattande över- och underskott.

Till utredningen ska fogas:

- Utdrag ur huvudbokföringen och resultaträkning underskrivna av den person som ansvarar för bokföringen.
- Utredning om den avlönade personalen för skyddshemsverksamheten, om arvodestagare och om de löner och arvoden som betalats till dessa. Beträffande deltidsarbetande personer ges en utredning om arbetstiden.
- Beräkning av semesterpenning för deltidsarbetande.
- Kopior av anskaffningsbeslut i de fall värdet av anskaffningarna överskrider 15 000 euro.
- Utredning om moms skyldighet, om skyddshemsproducenten framlägger mervärdesskatt som kostnader som ska godkännas (se punkt 1.5).
- En oberoende revisors utlåtande om den verksamhet som är föremål för bidrag, där ställning ska tas till om ersättningsvillkoren uppfylls åtminstone beträffande följande:
 - Mottagaren av landskapsersättning har separerat bokföringen från annan bokföring, och de rapporterade verkliga kostnaderna grundar sig på bokföringen.
 - De rapporterade verkliga kostnaderna motsvarar godkända kostnader i enlighet med beslutet om landskapsersättning, i enlighet med budgetens kostnadsslag samt att kostnaderna har uppstått under den tid för vilken landskapsersättning har godkänts.
 - Att också de av verksamhetens kostnader som förverkligats genom annan finansiering motsvarar godkända kostnader i enlighet med beslutet om landskapsersättning och i enlighet med budgetens kostnadsslag samt att kostnaderna har uppstått under den tid för vilken landskapsersättning har godkänts och att man sakenligt har rapporterat om dessa kostnader till de som beviljar landskapsersättning.
 - Att man vid anskaffningar följt lagstiftningen om offentlig upphandling.
 - Att lönekostnaderna för de arbetstagare som arbetar deltid i skyddshemsverksamheten grundar sig på tillförlitlig och tidsenlig arbetstidsuppföljning, och att semesterlön och semesterpenning har fördelats i relation till utfört arbete i verksamheten.

5. Ansökan om kompletterande ersättning i samband med redovisningen

I samband med redovisningen kan skyddshemsproducenten ansöka om komplettering till den på förhand betalade ersättningen. Landskapsregeringen kan fördela eventuella återbetalade ersättningar till sådana serviceproducenter, vilkas ersättning i förhållande till de kostnader som uppstått varit för liten. Landskapsregeringen beslutar om ny fördelning av de ofördelade medlen.

6. Att följa upphandlingslagstiftningen

För de upphandlingar som görs med landskapsersättning tillämpas landskapsregerings beslut (2015:59) gällande vissa upphandlingar. Anskaffningarna är inte godtagbara kostnader, om de inte genomförts i enlighet med upphandlingsreglerna. Mottagaren bör klarlägga och i sin verksamhet beakta sin skyldighet att följa den gällande upphandlingslagstiftningen.

7. Granskningsrätt

Landskapsregeringen och/eller en utomstående granskare som landskapsregeringen befullmäktigar och landskapsrevisionen har rätt att granska skyddshemsproducentens bokföring och förvaltning och utföra nödvändiga granskningar av ekonomin och verksamheten i skyddshemsproducentens utrymmen. Skyddshemsproducenten är skyldig att i avtal om köptjänster skriva in en motsvarande granskningsrätt.

8. Återbetalning och indrivning av bidrag

Beträffande återbetalning och indrivning av bidrag tillämpas landskapslag (1988:50) om lån, räntestöd och understöd ur landskapets medel samt om landskapsgaranti. Om producenten av skyddshemstjänster har använt ersättningen för annat än det som den beviljats för, eller vid ansökan har uppgett fel eller missledande uppgifter eller hemlighållit uppgifter och genom sitt förfarande har inverkat på ersättningens storlek, dess villkor eller betalning eller om ersättningen beviljats på felaktiga förutsättningar eller ogrundat, ska ersättningen eller del av den återbördas i enlighet med separat beslut till landskapsregeringen. Om skyddshemsproducenten får mera inkomster till verksamheten än vad som framförts i ansökan, skall den genast anmäla detta till landskapsregeringen. Utgångspunkten är att större inkomster än vad som uppgetts i ansökan minskar den landskapsersättning som ska betalas.

9. Skriftväxling

All skriftväxling angående skyddshemstjänster skickas till landskapsregeringens registratur.

Ersättning för skyddshemstjänster – beräkningsgrunder för ansökan och komplettering

1. Personalkostnader – grundbemanning (43 %)

Grundbemanningen/beredskapen motsvarar kostnaden för det antal årsarbeten som krävs för att upprätthålla en dygnet runt-bemanning motsvarande en person. Landskapsregeringen ersätter 3/7 eller 43 % av den kostnaden (motsvarande de 3 platser som Tallbacken erbjuder för skyddshemsverksamhet). I princip innebär detta 3/7 av kostnaderna för de 6 ordinarie anställda vid Tallbacken samt de vikarier som ersätter ordinarie vid semestrar, sjukledighet eller andra ledigheter.

Obs: detta förutsätter att ordinarie kostnader för personal och kostnader för tillfällig personal som kallas in vid behov av förstärkning bokförs på skilda kostnadsställen.

2. Lokalkostnader 50 %

Motsvarar den del av byggnaden som huvudsakligen används för skyddshemsverksamhet.

3. Övriga kostnader (andel motsvarande andel vård dygn för skyddshemsverksamhet, 2016 43 %)

Omfattar kostnader för köp av tjänster, material, förnödenheter och varor, och övriga nödvändiga kostnader. Omfattar även kostnader för personal som tillfällig förstärkning utöver grundbemanningen som har bokförts separat från ordinarie kostnader.

I ansökan kan denna del beräknas på en prognos för antal vård dygn som bygger på tidigare år. I samband med redovisning av faktiska kostnader justeras summan för att motsvara faktiska realiserade vård dygn.

4. Kostnader för utbildning

Kostnader för utbildning ersätts i den mån utbildningen berör skyddshemsverksamheten, och utbildning ska därför inte räknas in i övriga kostnader. För utbildningen ska finnas en utbildningsplan som överenskommit med landskapsregeringen.

5. Administrativa kostnader

Påslag på ovanstående kostnader motsvarande 5 %.